

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ім. О. М. МАРЗЄЄВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

Узгоджено

Рішенням Вченої ради
ДУ «ІГЗ ім. О.М. Марзєєва НАМНУ»
№ 9 від 09.12.2016 р.

Уведено в дію

Наказом директора
№1д/57 від 22.12.2016 р.

Робоча програма
навчальної дисципліни

Здобуття глибинних знань із спеціальності,
за якою аспірант проводить дослідження
назва дисципліни

I. Мета дисципліни «Здобуття глибинних знань із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження»

Метою викладання навчальної дисципліни є всебічне вивчення питань громадського здоров'я, як науки та практики попередження захворювань, збільшення тривалості життя і зміцнення здоров'я шляхом організованих зусиль суспільства. Система громадського здоров'я як основа профілактичної медицини повинна передбачати основні заходи у сфері охорони здоров'я та бути спрямованою на збереження здоров'я населення і зменшення обсягу витрат на медичне обслуговування.

Основними практичними питаннями вивчення даної дисципліни є засади формування системи громадського здоров'я, а саме:

право на здоров'я та охорону здоров'я як одне з базових прав людини незалежно від її раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, в тому числі стану здоров'я;

принцип пріоритетності збереження здоров'я населення в усіх напрямках діяльності органів державної влади, що передбачає визнання актуальних проблем у галузі охорони здоров'я комплексними і пов'язаними із соціальним детермінантом здоров'я;

принцип досягнення справедливості щодо здоров'я, що гарантує створення умов для реалізації кожною людиною права на здоров'я, передбачає вжиття заходів до впливу на такий соціальний детермінант здоров'я, як громадський транспорт, доступ до освіти та медичного обслуговування, доступ до здорового харчування та фізичної культури, економічні можливості;

принцип солідарної відповідальності, що визнає взаємну залежність та відповідальність певних територіальних громад, спільнот, сімей та окремих осіб за їх діяльність або бездіяльність щодо досягнення та підтримки найвищого рівня показників здоров'я;

принцип доказовості та економічної доцільності як базовий принцип прийняття управлінських рішень у системі громадського здоров'я з метою забезпечення права на здоров'я та охорону здоров'я у довгостроковій перспективі;

принцип цілісного підходу до здоров'я, що передбачає сукупність його фізичної, психічної, психологічної, духовної і соціальної складових частин;

Спецкурс охоплює питання оцінки впливу чинників навколишнього середовища, соціальних факторів. Аспіранти повинні оволодіти практичним досвідом щодо сучасних підходів до профілактики неінфекційних хвороб, обумовлених забрудненням повітря. Вміти ідентифікувати небезпеку та розробляти профілактичні заходи, спрямовані на міжсекторальне партнерство з метою збереження здоров'я населення.

Назва дисципліни: «Здобуття глибинних знань із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження»

II. Структура навчальної дисципліни

Курс (рік навчання)	Всього годин/кредитів	З них		В тому числі за видами навчальних занять						Вид та форми контролю
		Аудиторних годин	Самостійна робота	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Індивідуальні заняття	Самостійне заняття під керівництвом викладача	Поточний модульний контроль	
I	60/2,0	30	30	10	20	0	0	30	С	С
II	120/4,0	60	60	21	39	0	0	60	С	С
III	120/4,0	60	60	20	40	0	0	60	С	С
IV	60/2,0	30	30	11	11	8	0	30	С	Іспит

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

ДИСЦИПЛІНИ «Здобуття глибинних знань із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження»

(I курс)

Номери та найменування тем	Всього годин	З них		Аудиторні заняття				Форми контролю
		АЗ	СР	Л	СЗ	ПЗ	ІЗ	
Тема 1. Контури проблеми екологічної безпеки	6	3	3	1	2	0	0	У
Тема 2. Використання природних ресурсів – як умова та фактор розвитку та взаємодії людини і природи	6	3	3	1	2	0	0	У
Тема 3. Екосистеми. Структура і властивості, закони і закономірності. Природні фактори розвитку біосфери	6	3	3	1	2	0	0	К
Тема 4. Наукова спадщина В.І. Вернадського. Біосфера і місце в ній людини	6	3	3	1	2	0	0	К
Тема 5. Природно-технічні геосистеми – як сучасні основні фактори взаємодії суспільства і природи	7	4	3	1	3	0	0	У
Тема 6. Урбоекологія та соціально-екологічні проблеми міст	6	3	3	1	2	0	0	У
Тема 7. Великомасштабні антропогенні зміни природи великих регіонів та деградація водних ресурсів	6	3	3	1	2	0	0	У
Тема 8. Соціально-екологічні умови та пріоритети природокористування	6	3	3	1	2	0	0	У
Тема 9. Порушення земель гірськими та геологорозвідувальними роботами	5	2	3	1	1	0	0	К
Тема 10. Стихійні явища природи та їх вплив на людство	6	3	3	1	2	0	0	У
Всього за I курс:	60	30	30	10	20	0	0	С
Тема 1. Фізіологічна роль щитоподібної залози	12	6	6	2	4	0	0	У
Тема 2. Зоб. Йододефіцитні захворювання	12	6	6	2	4	0	0	У
Тема 3. Стабільний йод - основа гормонів щитоподібної залози	12	6	6	2	4	0	0	К
Тема 4. Роль селену у функції щитоподібної залози	12	6	6	2	4	0	0	К

Тема 5. Роль мінеральних речовин у функції щитоподібної залози	13	7	6	3	4	0	0	у
Тема 6. Вплив екологічних і техногенних чинників на функцію щитоподібної залози	11	5	6	2	3	0	0	у
Тема 7. Вплив іонізуючого випромінення на функцію щитоподібної залози	12	6	6	2	4	0	0	у
Тема 8. Порушення функції щитоподібної залози і вагітність	12	6	6	2	4	0	0	у
Тема 9. Роль харчування у профілактиці йоддефіцитних захворювань	12	6	6	2	4	0	0	К
Тема 10. Профілактика йоддефіцитних захворювань	12	6	6	2	4	0	0	у
Всього за II курс:	120	60	60	21	39	0	0	С
Тема 1. Джерела електромагнітних полів та їх поширення у навколишньому середовищі	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 2. Біологічна дія електромагнітних випромінювань	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 3. Гігієнічне регламентування електромагнітних випромінювань	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 4 Сучасні підходи до гігієнічної оцінки стану електромагнітного забруднення населених міст	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 5 Сучасні методи профілактики і захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 6 Науково-гігієнічні основи харчування	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 7 Нутриціологічні основи раціонального харчування	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 8 Значення основних компонентів харчових продуктів у раціоні людини	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 9 Гігієнічні принципи харчування окремих груп населення	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 10 Основи профілактики аліментарних та аліментарно зумовлених захворювань	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 11. Канцерогенні сполуки оточуючого середовища, джерела утворення і надходження у довкілля	2	1	1	1	0	0	0	у
Тема 12. Методи оцінки небезпеки канцерогенів в об'єктах довкілля і	4	2	2	1	1	0	0	К

виробництва.								
Тема 13. Методологія оцінок ризику	21	10	11	2	8	0	0	у
Тема 14. Методичні підходи до обґрунтування профілактичних заходів щодо зменшення впливу канцерогенів на здоров'я людини	3	2	1	1	1	0	0	у
Тема 15 Контроль якості та стандартизація продукції	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 16 Випробування зразків та контроль якості продукції методом вискоєфективної рідинної хроматографії	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 17 Випробування зразків та контроль якості продукції методом газової хроматографії	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 18 Оптичні методи при якісному та кількісному аналізі. УФ- та ІЧ-спектрофотометрія, фотометрія у видимій ділянці спектру при контролі якості продукції	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 19 Визначення важких металів методом ICP-AES	6	3	3	1	2	0	0	у
Всього за III курс:	120	60	60	20	40	0	0	С
Тема 1 Гігієна повітря, законодавство та основні підходи до визначення небезпеки	5	2	3	1	1	0	0	у
Тема 2 Гігієна атмосферного повітря, принципи та методи визначення забруднення (ідентифікація та моніторинг)	5	2	3	1	1	0	0	у
Тема 3 Джерела забруднення атмосферного повітря та їх токсичність. Забруднюючі речовини та методи їх визначення	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 4 Гігієна повітря приміщень. Об'єкти нагляду та їх класифікація.	5	3	2	1	0	2	0	у
Тема 5 Джерела хімічного забруднення повітря приміщень. "Короткий перелік" забруднюючих речовин.	5	3	2	1	0	2	0	у
Тема 6 Оцінка ризику для здоров'я – метод регулювання якості повітря в сельбищних зонах.	4	2	2	1	0	1	0	у
Тема 7 Виклики і загрози лікарняного середовища для медичних працівників, пацієнтів, оточуючого середовища і громад в повсякденних умовах і надзвичайних ситуаціях	6	3	3	1	2	0	0	у
Тема 8 Організаційні засади формування безпечного лікарняного середовища	5	2	3	1	1	0	0	у
Тема 9 Ризик орієнтований підхід і проблеми упровадження його в охороні здоров'я	8	4	4	1	2	1	0	у
Тема 10 Культура безпеки – глобальний сучасний принцип забезпечення безпеки у всіх сферах людської діяльності	4	2	2	1	1	0	0	у

Тема 11 Доцільність і проблеми формування культури безпеки в лікарняних колективах	7	4	3	1	1	2	0	У
Всього за IV курс:	60	30	30	11	11	8	0	С
Всього за курс	360	180	180	62	110	8	0	І
		АЗ	СР	Л	СЗ	ПЗ	ІЗ	

Форми контролю: У - усне опитування; С - перевірка завдань для самостійної роботи; К – колоквіум.

Скорочення: АЗ – аудиторні заняття; СР – самостійна робота; Л – лекція; СЗ – семінарське заняття; ПЗ – практичне заняття; ІЗ – індивідуальні заняття; З – залік; І – іспит.

Примітка: 1 кредит ЄКТС (ECTS) – 30 год.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ
«Здобуття глибинних знань із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження»

№ № з/п	Види навчальних занять	Кількість годин	Із них		Номери семестрів, назва змістового модуля, тем і занять, навчальні питання	Матеріально- технічне забезпечення	Інформаційно- методичне забезпечення
			Навчальні заняття	Самостійна робота			
1	2	3	4	5	6	7	8
I курс							
Тема 1. Контури проблеми екологічної безпеки							
1	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Поняття екологічної безпеки. 2. Основні екологічні проблеми	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1].
2	Семінарське заняття	2	2		Антропогенні впливи на природу в історичному минулому. Навчальні питання: 1. Неприятливі екологічні явища та кризи. 2. Роль суспільства у спричиненні шкоди довкіллю.	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література. Інформаційні ресурси
3	Самостійна підготовка	3		3	Реферативні доповіді за темами: 1. Можливості застосування екологічних уроків історичного минулого. 2. Перспективні напрямки розвитку екологічної безпеки. 3. Міжнародна взаємодія в сфері екологічної безпеки	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
Тема 2. Використання природних ресурсів – як умова та фактор розвитку та взаємодії людини і природи							
4	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Природні ресурси та їх залучення в сферу інтересів суспільства. 2. Періоди природокористування	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
5	Семінарське заняття	2	2		Взаємодія людини з довкіллям. Навчальні питання: 1. Існуючі проблеми та сучасний стан довкілля в Україні. 2. Впровадження системи управління екологічними ризиками	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література. Інформаційні ресурси
6	Самостійна підготовка	3	0	3	Реферативні доповіді за темами: 1. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. 2. Біологічне та ландшафтне різноманіття України. 3. Забезпечення екологічно збалансованого природокористування. Резолюція Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй "Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року"	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література [1, 2].
Тема 3. Екосистеми. Структура і властивості, закони і закономірності. Природні фактори розвитку біосфери							
7	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Структура і властивості, закони і закономірності екосистеми. 2. Космічні фактори	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси
8	Семінарське заняття	2	2		Земля, як теплова машина (кліматичний фактор). Навчальні питання: 1. Спостереження та теоретичне моделювання клімату. 2. Статистичні властивості кліматичної системи	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
9	Самостійна підготовка	3		3	Реферативні доповіді за темами: 1. Геологічні фактори. 2. Біотичний фактор. 3. Ґрунт – біокосна речовина	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 4. Наукова спадщина В.І. Вернадського. Біосфера і місце в ній людини							
10	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Відкриття біосфери. 2. Жива речовина і життя	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
11	Семінарське заняття	2	2		Біосфера і місце в ній людини. Навчальні питання: 1. Біосфера: поняття, межі, особливості. 2. Вчення Вернадського про ноосферу	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
12	Самостійна підготовка	3		3	Реферативні доповіді за темами: 1. Вода та її круговорот. 2. Природні цикли основних біогенних речовин. 3. Цикли деяких токсичних елементів	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 5. Природно-технічні геосистеми – як сучасні основні фактори взаємодії суспільства і природи							
13	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Технофільність природних ландшафтів. 2. Обґрунтування меж ПТГС, направленість та інтенсивність техногенного впливу	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси
14	Семінарське заняття	3	3		Забруднення природних середовищ та нормативні показники. Навчальні питання: 1. Великі інженерні проекти перетворення природи. 2. Екологічні наслідки техногенезу. 3. Екологічні наслідки техногенних аварій. 4. Техногенні аварії в промисловості і на транспорті. 5. Техногенні аварії на ядерних установках. 6. Військовий вплив на природу	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
15	Самостійна підготовка	3		3	Реферативні доповіді за темами: 1. Війни та екологічні катастрофи. 2. Ядерні випробування та екологія. 3. Якість природного середовища	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 6. Урбоекологія та соціально-екологічні проблеми міст							
16	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Фактори благополуччя (неблагополуччя) міст. 2. Можливості скорочення темпів розповзання міст	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси
17	Семінарське заняття.	2	2		Інтенсифікація використання енергетичних ресурсів. Навчальні питання: 1. Забруднення повітряного середовища міст. 2. Забруднення ґрунтів	1.План практичного заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
18	Самостійна підготовка	3		3	Реферативні доповіді за темами: 1. Забруднення територій промисловими відходами в Україні. 2. Геоекологічні проблеми міст. 3. Комплексний вплив міст на природне середовище	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 7. Великомасштабні антропогенні зміни природи великих регіонів та деградація водних ресурсів							
19	Лекція	1	1		1. Нафтове забруднення Світового океану. 2. Вплив нафти на флору і фауну. 3. Способи надходження нафти у воду. 4. Способи боротьби з розливом нафти. 5. Інші забруднення водних ресурсів. 6. Деградація водних ресурсів	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси
20	Семінарське заняття.	2	2		Деградація водних ресурсів. Навчальні питання: 1. Приаралля – район екологічного лиха. 2. Скорочення запасів прісних вод через забруднення. 3. Забруднення води побутовими, сільськогосподарськими та промисловими стоками. 4. Теплове забруднення води	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
21	Самостійна підготовка	3		3	Реферативні доповіді за темами: 1. Катастрофи на берегах річок. 2. Коливання рівнів морів та океанів. 3. Коливання рівнів озер	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 8. Соціально-екологічні умови та пріоритети природокористування							
22	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Деякі соціально-екологічні проблеми розвитку найважливіших промислових комплексів. 2. Екологічна небезпека космічної діяльності. 3. Проблеми сільського господарства	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси
23	Семінарське заняття.	2	2		Проблеми та специфіка антропогенного впливу на природу. Навчальні питання: 1. Забруднення акваторій. 2. Зміни в атмосфері. 3. Забруднення земної поверхні. 4. Знищення лісів. 5. Природно-антропогенні пожежі	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
24	Самостійна підготовка	2		2	Реферативні доповіді за темами: 1. Спустелювання земель. 2. Екологічні наслідки інженерно-технічних споруд. 3. Уроки екологічних прорахунків людини	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 9. Порушення земель гірськими та геологорозвідувальними роботами							
25	Лекція	1	1		Навчальні питання: 1. Порушення земель відкритими гірськими роботами. 2. Порушення земель підземними гірськими роботами. 3. Вплив на ландшафти геологорозвідувальних робіт. 4. Класифікація та характеристика ландшафтів, порушених гірськими роботами	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1]. Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

Продовження таблиці

					II курс		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Лекція	2	2		<p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Щитоподібна залоза - важливий орган внутрішньої секреції. 2. Геохімічні особливості природних регіонів України. 3. Тиреоїдні гормони плода. 4. Функції тиреоїдних гормонів. 5. Ознайомлення з роботами вітчизняних вчених в галузі дослідження щитоподібної залози (ЩЗ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література [1-5].
2	Семінарське заняття	4	4		<p>Механізм синтезу і секреції гормонів щитоподібної залози.</p> <p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біологічна роль гормонів щитоподібної залози. 2. Спектр дії тиреоїдних гормонів. 3. Діапазон проявів захворювань, викликаних дисфункцією ЩЗ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали 	Рекомендована література. Інформаційні ресурси
3	Самостійна підготовка	6		6	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порушення синтезу гормонів ЩЗ. 2. Функції тиреотропного гормону гіпофізу. 3. Органіфікація йоду. 4. Загальні клінічні ознаки проявів патології ЩЗ. 5. Фізіологічні реакції трийодтироніну. 6. Роль тиреоїдних гормонів у життєдіяльності людини 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 2. Зоб. Йоддефіцитні захворювання							
4	Лекція	2	2		Навчальні питання: 1. Визначення понять «йоддефіцитні захворювання» та «зоб». 2. Причини виникнення йоддефіцитних захворювань. 3. Пошук заходів профілактики та лікування ЩЗ	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1-5]. Інформаційні ресурси
5	Семінарське заняття	4	4		Вплив дисбалансу мікроелементів на стан щитоподібної залози. Навчальні питання: 3. Прояви розвитку ЙДЗ у населення. 4. Роль природних та техногенних чинників у розповсюдженні ЙДЗ	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література. Інформаційні ресурси
6	Самостійна підготовка	6		6	Реферативні доповіді за темами: 4. Вплив дисбалансу мікроелементів на стан щитоподібної залози. 5. Прояви розвитку ЙДЗ у населення. 6. Роль природних та техногенних чинників у розповсюдженні ЙДЗ. 7. Фактори ризику виникнення ЙДЗ. 8. Клінічні прояви передозування йоду. Йодизм. 9. Екологічні причини виникнення зобу	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
Тема 3. Стабільний йод - основа гормонів щитоподібної залози							
7	Лекція	2	2		Навчальні питання: 1. Визначення понять «йоддефіцитні захворювання» та «зоб». 2. Вміст йоду в навколишньому середовищі	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1-5]. Інформаційні ресурси
8	Семінарське заняття	4	4		Загальна характеристика йоду. Навчальні питання: 1. Біологічне значення йоду. 2. Властивості йоду. 3. Вміст йоду в ґрунті. 4. Методика визначення вмісту йоду в організмі людини	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
9	Самостійна підготовка	6		6	Реферативні доповіді за темами: 1. Вміст йоду в продуктах харчування. 2. Біологічна дія йоду. 3. Вміст йоду у воді. 4. Вміст йоду в повітрі 5. Клінічні симптоми дефіциту та надлишку йоду. 6. Шляхи забезпечення йодом населення	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 4. Роль селену у функції щитоподібної залози							
10	Лекція	2	2		Навчальні питання: 1. Загальна характеристика селену. 2. Розповсюдженість селену у природі. 3. Біологічна дія селену	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література [1-5]. Інформаційні ресурси
11	Семінарське заняття	4	4		Біологічні властивості селену. Навчальні питання: 1. Механізм біологічної дії селену. 2. Токсикологічні властивості селену. 3. Вплив нестачі селену на організм людини. 4. Добова потреба в селені	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література. Інформаційні ресурси
12	Самостійна підготовка	6		6	Реферативні доповіді за темами: 1. Селеновмісні білки. 2. Джерела селену для організму. 3. Профілактика дефіциту селену. 4. Функції селенопротеїнів. 5. Профілактика гіповітамінозів і дефіциту селену. 6. Антиканцерогенні властивості селену в умовах опромінення	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 5. Роль мінеральних речовин у функції щитоподібної залози							
13	Лекція	3	3		<p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема порушення обміну мінеральних речовин. 2. Фізіологічне значення основних макронутрієнтів. 3. Фізіологічне значення кальцію. 4. Фізіологічне значення магнію. 5. Фізіологічне значення калію. 6. Фізіологічне значення натрію. 7. Фізіологічне значення фосфору. 8. Фізіологічне значення сірки. 9. Фізіологічне значення основних мікронутрієнтів. 10. Фізіологічне значення заліза. 11. Фізіологічне значення цинку 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
14	Семінарське заняття	4	4		<p>Роль умовнотоксичних та токсичних елементів у порушенні функції щитоподібної залози.</p> <p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль свинцю. Роль кадмію. 2. Роль літію. 3. Роль стронцію. 4. Роль нікелю. 5. Вплив нестачі мікроелементів на розвиток йоддефіцитних захворювань. 6. Дисбаланс мікроелементів і функція щитоподібної залози 	<ol style="list-style-type: none"> 1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
15	Самостійна підготовка	6		6	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Молекулярні синергісти йоду. 2. Струмогенні чинники. 3. Екологічні властивості Полісся. 4. Фізіологічне значення міді. 5. Фізіологічне значення хрому. 6. Фізіологічне значення кобальту 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 6. Вплив екологічних і техногенних чинників на функцію щитоподібної залози							
16	Лекція	2	2		<p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення поняття «екологія». 2. Вплив нестачі йоду та інших мікроелементів на функцію щитоподібної залози. 3. Вплив інших екологічних чинників на функцію щитоподібної залози. 4. Роль природних чинників 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	<p>Рекомендована література [1, 5]. Інформаційні ресурси</p>
17	Семінарське заняття	3	3		<p>Вплив техногенного забруднення</p> <p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив важких металів. 2. Хлорорганічні чинники. 3. Медичні препарати-струмогени. 4. Пестициди 	<ol style="list-style-type: none"> 1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали 	<p>Рекомендована література Інформаційні ресурси</p>
18	Самостійна підготовка	6		6	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дисбаланс мікроелементів і зоб. 2. Спадковість, зоб і аутоімунні тиреоїдити. 3. Екологія і рак щитоподібної залози. 4. Роль фізичних чинників природного походження. 5. Вплив хімічних речовин природного походження. 6. Роль біологічних чинників природного походження 	<p>Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді</p>	<p>Рекомендована література Інформаційні ресурси</p>
Тема 7. Вплив іонізуючого випромінювання на функцію щитоподібної залози							
19	Лекція	2	2		<p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела іонізуючого випромінювання. 2. Токсикологічна характеристика радіоактивних ізотопів йоду 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	<p>Рекомендована література Інформаційні ресурси</p>
20	Семінарське заняття.	4	4		<p>Особливості аварії на ЧАЕС.</p> <p>Навчальні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опромінення населення радіонуклідами Чорнобиля. 2. Експозиційний ризик формування гіпотиреозу і тиреоїдитів. 3. Тиреоїдний статус у дітей та підлітків, що проживали на забруднених внаслідок аварії на ЧАЕС територіях 	<ol style="list-style-type: none"> 1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали 	<p>Рекомендована література Інформаційні ресурси</p>

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
21	Самостійна підготовка	6		6	Реферативні доповіді за темами: 1. Вплив ендемії на радіаційні ураження щитоподібної залози. 2. Комбінований вплив I131 та Cs137 і Sr90 на щитоподібну залозу. 3. Захист щитоподібної залози від радіоактивного йоду. 4. Досвід клінічного застосування променевої терапії. 5. Наукові дослідження з обґрунтування гранично допустимої дози іонізуючого випромінювання. 6. Віддалені наслідки дії радіації	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 8. Порушення функції щитоподібної залози і вагітність							
22	Лекція	2	2		Навчальні питання: 1. Проблема йоддефіцитних захворювань у вагітних. 2. Наслідки нестачі йоду у вагітних. 3. Роль аварії на ЧАЕС у розвитку йоддефіцитних захворювань у вагітних	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
23	Семінарське заняття	4	4		Гінекологічні захворювання і йодний дефіцит. Навчальні питання: 1. Вплив дефіциту йоду на розвиток плода. 2. Грудне молоко і йоддефіцитні захворювання	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
24	Самостійна підготовка	6		6	Реферативні доповіді за темами: 1. Роль харчування у профілактиці йоддефіцитних захворювань у вагітних. 2. Гіпотиреоз і вагітність. 3. Профілактика йоддефіцитних захворювань у вагітних. 4. Роль мікроелементів у розвитку захворювань вагітних. 5. Роль гормонів щитоподібної залози. 6. Вплив йодного дефіциту на вагітних	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 9. Роль харчування у профілактиці йоддефіцитних захворювань							
25	Лекція	2	2		Навчальні питання: 1. Роль здорового харчування. 2. Стан харчування населення України. 3. Вплив екології на стан харчових продуктів	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
26	Семінарське заняття	4	4		Заходи мінімізації дози опромінення населення радіонуклідами Чорнобиля. Навчальні питання: 1. Організація заходів зниження ризику негативного впливу радіонуклідів на населення, що проживає на забруднених територіях. 2. Організація науково-дослідної роботи з вивчення стану населення. 3. Корекція харчування як фактор зменшення ризику опромінення	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
27	Самостійна підготовка	6		6	Реферативні доповіді за темами: 1. Проблема дефіциту йоду. 2. Наслідки дефіциту йоду та інших нутрієнтів. 3. Профілактика мікроелементозів 4. Зміни в раціонах харчування та їх роль у розвитку ЙДЗ. 5. Світовий та вітчизняний досвід застосування спеціальних продуктів харчування. 6. Дієтичні добавки: рецептура, склад, виробники	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
Тема 10. Профілактика йоддефіцитних захворювань							
28	Лекція	2	2		Навчальні питання: 1. Проблема йоддефіцитних захворювань. 2. Недоліки методу йодування	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
29	Семінарське заняття	4	4		Методи профілактики йодної нестачі. Навчальні питання: 1. Синій йод. 2. Використання йодказеїну у профілактиці йоддефіцитних захворювань	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
30	Самостійна підготовка	6		6	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення впливу чорноморських водоростей на функцію щитоподібної залози та профілактику йоддефіцитних захворювань. 2. Рецептури харчових продуктів з водоростями. 3. Характеристика бурих морських водоростей. 4. Інші методи профілактики йоддефіциту та йоддефіцитних захворювань. 5. Використання органічних сполук йоду. 6. Морепродукти як джерело мікроелементів 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

III курс

Тема 1. Джерела електромагнітних полів та їх поширення у навколишньому середовищі							
1.	Лекція	1	1	0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лінії електропередачі. 2. Радіостанції зв'язку ВЧ, ОВЧ та УВЧ діапазонів . 3. Радіостанції радіо-телемовлення. 4. Радіостанції мобільного зв'язку. 5. Радіостанції супутникового зв'язку. 6. Радіорелейні станції. 7. Радіолокаційні станції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література
2.	Семінарське заняття	2	2	0	<ul style="list-style-type: none"> - обговорення поняття антропогенного забруднення; - джерела електромагнітного забруднення та стан здоров'я людини; - визначення основних стратегій профілактичного напрямку медицини в плані захисту здоров'я населення від шкідливого впливу ЕМВ; - біологічна дія ЕМВ. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
3.	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді на теми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток сучасних технологій та зв'язок їх з рівнями та поширення ЕМВ. 2. Сучасні технологічні рішення ЕМВ в різних країнах світу. 3. Напрями розвитку галузі та перспективні футуристичні проекти. 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 2. Біологічна дія електромагнітних випромінювань							
4.	Лекція	1	1		<ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив на біохімічні процеси. 2. Вплив на центральну нервову систему. 3. Вплив на поведінкові реакції тварин 4. Вплив на генетичний апарат організму 5. Вплив на репродуктивну функцію 6. Клінічні та епідеміологічні дослідження 7. Стан досліджень з вивчення механізму дії електромагнітних випромінювань 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
5.	Семінарське заняття	2	2		<ul style="list-style-type: none"> -Клінічні та епідеміологічні дослідження біологічної дії електромагнітних випромінювань - Стан досліджень з вивчення механізму дії електромагнітних випромінювань 	<ol style="list-style-type: none"> 1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
6.	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді на теми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Вплив ЕМВ на організм людини. 5. Вплив ЕМВ на екосистеми. 6. Наукові дослідження біологічної дії ЕМВ в різних країнах світу. 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
Тема 3. Гігієнічне регламентування електромагнітних випромінювань							
7.	Лекція	1	1	0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гранично допустимі рівні ЕМВ в залежності від частоти. 2. Гранично допустимі рівні ЕМВ в залежності від часу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
8.	Семінарське заняття	2	2	0	<p>Принципи регламентування електромагнітних випромінювань</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гігієнічне нормування магнітного поля. - Гігієнічне нормування електричного поля. - Гігієнічне нормування електромагнітного поля. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
9.	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Оцінка стану електромагнітного забруднення населених міст. 8. Порівняльна характеристика принципів регламентування ЕМВ різних країн світу 9. Стратегії профілактичної медицини в плані захисту здоров'я населення від впливу ЕМВ. 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 4. Сучасні підходи до гігієнічної оцінки стану електромагнітного забруднення населених міст							
10.	Лекція	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - Гігієнічна характеристика електромагнітної обстановки, що створюється високовольтними лініями електропередачі та відкритими розподільними пристроями; - Гігієнічна характеристика електромагнітної обстановки, що створюється телевізійними радіопередавальними станціями; - Гігієнічна характеристика електромагнітного випромінювання, що створюється засобами стільникового мобільного зв'язку; - Гігієнічна характеристика електромагнітного випромінювання, що створюється радіотелефоном стільникового зв'язку стандарту GSM-900; - Гігієнічна характеристика електромагнітної обстановки, що створюється радіотехнічними засобами супутникового зв'язку; - Гігієнічна характеристика електромагнітного випромінювання, що створюється радіонавігаційними засобами цивільної авіації; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
11.	Семінарське заняття	2	2	0	<p>Оцінка стану електромагнітного забруднення населених міст</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гігієнічна характеристика стану електромагнітного випромінювання, що створюється електроенергетичними та радіотехнічними засобами на території населених місць України - Пріоритетність оцінки впливу окремих джерел електромагнітного випромінювання на стан електромагнітного забруднення населених міст; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали 	Рекомендована література Інформаційні ресурси
12.	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативна доповідь за темою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Стан електромагнітного забруднення сучасних населених міст України; 11. Оцінка рівнів електромагнітного випромінювання, що створюється базовими станціями стільникового зв'язку на прилеглих територіях 12. Комплексний підхід при гігієнічній оцінці електромагнітного забруднення населених міст. 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 5. Сучасні методи профілактики і захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань							
13.	Лекція	1	1	0	Гігієнічні критерії захисту здоров'я населення в умовах сучасного електромагнітного забруднення населених місць.	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література Інформаційні ресурси

1	2	3	4	5	6	7	8
14.	Семінарське заняття	2	2	0	- Гігієнічні вимоги щодо захисту здоров'я населення в умовах сучасного електромагнітного забруднення населених місць. - Нормативно-методична база щодо захисту здоров'я населення від електромагнітного забруднення населених місць	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
15.	Самостійна підготовка	3	0	3	Реферативна доповідь за темою: 13. Нормативно-методична база щодо захисту здоров'я населення від електромагнітного забруднення в різних країнах світу. 14. Гігієнічні вимоги щодо захисту здоров'я населення в умовах сучасного електромагнітного забруднення населених місць України. 15. Перспективи розвитку профілактичної медицини в галузі захисту від негативної дії ЕМВ.	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Тема 6. Науково-гігієнічні основи харчування

1	Лекція 1	1	1	0	– Види біологічної дії їжі та різновиди харчування. – Функції їжі та принципи раціонального харчування – Харчування і хвороби	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література
2	Семінарське заняття 1	1	1	0	- Поняття про раціональне харчування та про його закони, структурні ланки раціонального харчування	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література
3	Семінарське заняття 2	1	1	0	- ознайомлення з поняттями «превентивне харчування», «лікувально-профілактичне» та «дієтичне харчування»; - узагальнення знань щодо принципів раціонального харчування, хімічного складу їжі	1.План практичного заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
4	Самостійна підготовка	3	0	3	Реферативні доповіді за темами: 1. Основні принципи раціонального харчування 2. Харчування і стан здоров'я населення 3. Хвороби, пов'язані з харчуванням людини	Літературні джерела, Відео презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 7. Нутриціологічні основи раціонального харчування							
5	Лекція 2	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> – Наукове обґрунтування енергетичної цінності раціонів харчування – Фізіолого – гігієнічне значення окремих нутрієнтів харчового раціону 	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література
6	Семінарське заняття 3	1	1	0	- поняття про антиаліментарні чинники їжі	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література
7	Семінарське заняття 4	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - енергетичні витрати людини та їх складові - методи розрахунку енергетичної цінності харчових раціонів 	1.План практичного заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література
8	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> 4. Основні засади здорового харчування 5. Хімічний склад та енергетична цінність харчових продуктів 6. Обмін речовин і енергії в організмі людини 	Літературні джерела, Відео презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
Тема 8. Значення основних компонентів харчових продуктів у раціоні людини.							
9	Лекція 3	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> – Роль вітамінів і мінеральних речовин у харчування. – Добова потреба вітамінів та мінеральних речовин для різних груп населення 	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література
10	Семінарське заняття 5	1	1	0	- участь мінеральних речовин у фізіологічних функціях	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література
11	Семінарське заняття 6	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - класифікація мінеральних речовин (макро- та мікроелементи) - особливості засвоєння мінеральних речовин та вітамінів, основні джерела та фізіологічні норми їх споживання 	1.План практичного заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література
12	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> 7. Вітамінопрофілактика – користь та шкода для організму 8. Роль нестачі вітамінів та мінералів для організму людини 9. Негативний вплив надмірного споживання деяких харчових речовин 	Літературні джерела, Відео презентації із використанням інтернетресурсу	Рекомендована література

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 9. Гігієнічні принципи харчування окремих груп населення							
13	Лекція 4	1	1		<ul style="list-style-type: none"> - Харчування дітей різних вікових груп, вагітних та матерів, що годують груддю - Харчування осіб розумової праці, людей літнього і старечого віку та спортсменів 	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література
14	Семінарське заняття 7	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - потреба дітей у харчових речовинах, енергії та воді - харчовий раціон вагітних та жінок, що годують 	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література
15	Семінарське заняття 8	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - узагальнення знань щодо енергетичної збалансованості харчування з фактичними енерговитратами організму - відповідність хімічного складу їжі віковим змінам обміну речовин і функцій організму 	1.План практичного заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література
16	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <p>10. Спеціальні продукти харчування</p> <p>11. Організація харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах</p> <p>12. Лікувально-профілактична спрямованість харчування</p>	Літературні джерела, Відео презентації із використанням інтернетресурсу	Рекомендована література
Тема 10. Основи профілактики аліментарних та аліментарно зумовлених захворювань							
17	Лекція 5	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - Стан фактичного харчування населення України - Стратегія і тактика подолання нутрієнтних дефіцитів 	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література
18	Семінарське заняття 9	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - лікувальне харчування як метод комплексної терапії та вторинної профілактики захворювань 	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література
19	Семінарське заняття 10	1	1	0	<ul style="list-style-type: none"> - методи вивчення фактичного харчування населення - ознайомлення з показниками якості та безпеки продовольчої сировини та харчових продуктів 	1.План практичного заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література
20	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <p>13. Дієтичне та лікувальне харчування дітей</p> <p>14. Принципи подолання нутрієнтних дефіцитів</p> <p>15. Методи вивчення харчування населення і показники оцінки фактичного харчування</p>	Літературні джерела, Відео презентації із використанням інтернетресурсу	Рекомендована література

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 11. Канцерогенні сполуки оточуючого середовища, джерела утворення і надходження у довкілля							
1.	Лекція	1	1	1	8. Онкологічна захворюваність населення України. Канцер-реєстр. 9. Поняття «канцерогенні сполуки оточення людини». 10. Хімічні класи канцерогенних речовин Джерела утворення і надходження канцерогенів в об'єкти довкілля.	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література
	Самостійна підготовка	1		1	Реферативна доповідь «Канцерогенні сполуки оточення людини»	Літературні джерела, презентації	Рекомендована література
Тема 12. Методи оцінки небезпеки канцерогенів в об'єктах довкілля і виробництва.							
1.	Лекція	1	1		1. Гранично допустимі концентрації речовин (середньодобові, максимально разові) в атмосферному повітрі населених місць і повітрі робочої зони 2. ОБУВ 3. Методичні підходи до обґрунтування гігієнічних нормативів	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
3.	Семінарське заняття	1	1		Розрахункові методи обґрунтування гігієнічних нормативів	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси
4	Самостійна підготовка	1		1	Розрахунок ГДК заданої сполуки за молекулярною її вагою	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
5.	Самостійна підготовка	1		1	Розрахунок ГДК канцерогенної речовини за токсикологічними параметрами	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

Тема 13. Методологія оцінок ризику							
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Лекція	1	1		Методологія оцінок ризику канцерогенний ризик неканцерогенний ризик	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
2	Лекція	1	1		Методологія оцінок ризику ідентифікація небезпеки залежність «доза-ефект» управління ризиком		
3	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	2	Оцінка канцерогенного ризику забруднення атмосферного повітря населених місць Реферат «Визначення аерогенного навантаження канцерогенних сполук на населення ряду промислових міст України»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
4	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	1	Оцінка неканцерогенного ризику забруднення атмосферного повітря населених місць Реферат «Поняття референтної концентрації сполуки, її гігієнічний смисл»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
5	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	2	Оцінка канцерогенного ризику забруднення повітря робочої зони канцерогенонебезпечних виробництв Реферат «Небезпека паління на робочому місці»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
6	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	1	Оцінка неканцерогенного ризику забруднення повітря робочої зони канцерогенонебезпечних виробництв Реферат – «Міжнародна класифікація рівнів канцерогенного і неканцерогенного ризику»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
7	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	1	Оцінка канцерогенного ризику повітря житлових приміщень з урахуванням активного і пасивного паління Реферат «Внесок паління у загальне аерогенне навантаження на людину в умовах житла»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
8	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	1	Оцінка неканцерогенного ризику повітря житлових приміщень з урахуванням активного і пасивного паління Реферат «Внесок джерел забруднення житлових приміщень у загальний канцерогенний ризик повітря житла»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
9	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	2	Оцінка канцерогенного та неканцерогенного ризику повітря офісних приміщень з урахуванням активного і пасивного паління Реферат «Активне паління усіх видів сигарет, включаючи електронні»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
10	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	1	Оцінка канцерогенного та неканцерогенного ризику споживання харчових продуктів і питної води Реферат «Здорове харчування – зменшення канцерогенного навантаження на організм»	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література

Продовження таблиці

Тема 14. Методичні підходи до обґрунтування профілактичних заходів щодо зменшення впливу канцерогенів на здоров'я людини

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Лекція	1	1		<ul style="list-style-type: none"> – Визначення основних стратегій профілактичного напрямку медицини; – Стратегії медицини: клініко-профілактична та здоров'язберігаюча. – Внесок окремих канцерогенних сполук у загальну онкозахворюваність населення – Шляхи зменшення онкологічної захворюваності населення – Прогнозування онкозахворюваності на основі розрахунків канцерогенного ризику – реальний шлях зниження її рівнів 	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
2	Семінарське заняття Самостійна робота	1	1	1	<p>Сутність превентивної медицини</p> <p>Реферат «Концептуальні підходи до визначення внеску хімічних канцерогенів у формування онкологічної захворюваності населення»</p>	Літературні джерела, презентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	

IV курс

Тема 1. Гігієна повітря, законодавство та основні підходи до визначення небезпеки

1	Лекція	1	1	0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ в гігієну повітря 2. Структура наукової дисципліни. Законодавчі інструменти 3. Підходи до гігієнічного регламентування-критеріальний та ймовірнісний 	1. План лекції. 2. Презентація лекції.	Рекомендована література Інформаційні ресурси
	Семінарське заняття 1	1	1	0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гігієна атмосферного повітря 2. Принципи та методи визначення забруднення (ідентифікація та моніторинг) 	План семінарського заняття. Наочні матеріали.	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
3	Самостійна підготовка	3	0	3	Реферативні доповіді за темами -Д.М. Калюжний – основоположник гігієни атмосферного повітря, екскурс в історію гігієни, -Основи моніторингу атмосферного повітря - Методи дослідження важких металів в атмосферному повітрі	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 2. Гігієна атмосферного повітря. Принципи та методи визначення забруднення (ідентифікація та моніторинг)							
4	Лекція	1	1	0	Гігієна атмосферного повітря 1. Гігієна атмосферного повітря, визначення та термінологія 2. Принципи та методи визначення забруднення (ідентифікація та моніторинг) забруднюючої речовини 3. Пріоритезація забруднюючих речовин	1. План лекції. 2. Презентація лекції.	Рекомендована література Інформаційні ресурси
5	Семінарське заняття 2	1	1	0	Вимоги до проведення досліджень щодо забруднення повітря Методи відбору проб. Ознайомлення із функціонуванням стаціонарного поста спостереження за вмістом дрібнодисперсного пилу з діаметром часток 2.5 та 10 мкм в приземному шарі атмосфери. Використання газохроматографічного методу Масс спектрометрія	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали.	Рекомендована література Інформаційні ресурси
6	Самостійна підготовка	3	0	3	Реферативні доповіді за темами Законодавство України щодо охорони атмосферного повітря Зв'язок охорони і гігієни атмосферного повітря Гігієнічна оцінка забруднення атмосферного повітря автомобільним транспортом	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 3 Джерела забруднення атмосферного повітря та їх токсичність. Забруднюючі речовини та методи їх визначення							
7	Лекція	1	1	0	Промислові та транспортні джерела забруднення атмосферного повітря. Нормативно – методичні документи (Держ СанПін, ДСТУ, ДБН).	1. План лекції. 2. Презентація лекції.	Рекомендова на література Інформаційні ресурси
9	Семінарське заняття 3	1	1	0	Пересувна медико- екологічна лабораторія Перелік приладів, що входять до складу пересувної Лабораторії та забруднюючих речовин, які вимірюються: Газоаналізатор оксиду вуглецю в повітрі Horiba APMA-370 Газоаналізатор суми вуглеводнів Horiba APHA-370 Газоаналізатор діоксиду сірки, сірководню Horiba APSA-370 Г газоаналізатор озону Horiba APOA-370 Г газоаналізатор суми меркаптанів Horiba APSA-370T Газоаналізатора оксидів азоту Horiba APNA-370 Газоаналізатор формальдегіду RM16-2.00m Газоаналізатор ціанідів RM28-5.00m Вимірювач запиленості повітря Con.Tec Personal Dust Monitor PM10- PM2.5-PM-1 Метеорологічний сенсор WS-600 Пересувна медико- екологічна лабораторія	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали.	Рекомендов ана література Інформацій ні ресурси
10	Семінарське заняття 4	1	1	0	Сенсорні прилади для визначення забруднення атмосферного повітря: Газоаналізатор оксиду вуглецю в повітрі Horiba APMA-370 Газоаналізатор суми вуглеводнів Horiba APHA-370 Газоаналізатор діоксиду сірки, сірководню Horiba APSA-370 Г газоаналізатор озону Horiba APOA-370 Г газоаналізатор суми меркаптанів Horiba APSA-370T Газоаналізатора оксидів азоту Horiba APNA-370 Газоаналізатор формальдегіду RM16-2.00m Газоаналізатор ціанідів RM28-5.00m Газоаналізатор ртуті «UT3000» Монітор твердих часток PM 2,5 APDA-371 Монітор твердих часток PM 10 APDA-371 Сенсорні прилади для визначення забруднення атмосферного повітря	1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали.	Рекомендов ана література Інформацій ні ресурси

1	2	3	4	5	6	7	8
11	Самостійна підготовка	3	0	3	Реферативні доповіді за темами Ідентифікація хімічного забруднення повітря Основні принципи та види спостереження за станом забруднення атмосферного повітря	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 4. Гігієна повітря приміщень. Об'єкти нагляду та їх класифікація.							
12	Лекція	1	1	0	Класифікація житлових та громадських приміщень Джерела забруднення приміщень Характеристика забруднення дитячих установ(дитсадків та шкіл) Гігієнічна оцінка використання дезинфектантів	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
13	Практичне заняття	2	2	0	Використання сенсорних приладів для визначення забруднення повітря приміщень : Газоаналізатор ртуті «UT3000» Газоаналізатор IAQ-Calc Indoor Air Quality Meter, Model 7545 CO/CO2/T/RH (TSI IAQ-Calc 7545) Аналізатор якості повітря (пил/CO/CH2O/RH) KORNO GT-1000-JM3 Газоаналізатор Trotec BG30 Детектор газу серії SKY8000 Газоаналізатор аміаку (NH3) Venetech GM8806 (0-100 ppm).	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали.	Рекомендована література Інформаційні ресурси
14	Самостійна підготовка	2	0	2	Реферативні доповіді за темами: Огляд міжнародних досліджень з оцінки якості повітря Мультифакторні хвороби, пов'язані із забрудненням повітря	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 5 Джерела хімічного забруднення повітря приміщень. “Короткий перелік” забруднюючих речовин.							
15	Лекція	1	1	0	Характеристика забруднюючих речовин повітря приміщень Речовини, які мають мутагенні та канцерогенні властивості Вимоги до створення “коротких переліків” забруднюючих речовин	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси

1	2	3	4	5	6	7	8
16	Практичне заняття	2	2	0	Гігієнічна оцінка приміщень різних лабораторій Оцінка наявності дезінфектантів в приміщенні Підготовка актів санітарно-епідеміологічного обстеження атмосферного повітря та повітря приміщень	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали.	Рекомендована література Інформаційні ресурси
17	Самостійна підготовка	2	0	2	Реферативні доповіді за темами Ідентифікація хімічної небезпеки від забруднення повітря в дитячих закладах Ідентифікація хімічної небезпеки від забруднення атмосферного повітря в промисловому місті	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 6 Методологія оцінки ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря (ОР)							
18	Лекція	1	1	0	Поняття Вимоги до інформації та технологічного ресурсу Етапи проведення ОР Аналіз ризику та інформування Управлінські заходи щодо скорочення або нівелювання ризику	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
	Практичне заняття	1	1	0	Оцінка токсичності викидів Робота з інформаційними ресурсами Створення таблиць ідентифікації Розрахунок інгаляційного ризику	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали.	
21	Самостійна підготовка	2	0	2	Реферативні доповіді за темами ДержСан Пін 173 Методичні рекомендації з ОР від забруднення атмосферного повітря №89 від 17 січня 2022р	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 6. Здорові і безпечні умови праці медичних працівників, безпека пацієнтів через призму громадського здоров'я							
1.	Лекція	1	1		<p>11. Охорона здоров'я – як сфера економічної діяльності і детермінанта громадського здоров'я.</p> <p>12. Персонал охорони здоров'я – одна з найчисельніших професійних груп бюджетної сфери.</p> <p>13. Організація охорони праці в медичній галузі.</p> <p>14. Стан здоров'я та рівень виробничого травматизму медичного персоналу.</p> <p>15. Безпечні і здорові умови праці медичного персоналу - запорука безпеки пацієнтів.</p> <p>16. Медико-соціальні і економічні наслідки проблем безпеки пацієнтів в Україні</p>	<p>1. План лекції.</p> <p>2. Презентація лекції</p>	Рекомендована література

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 7. Виклики і загрози лікарняного середовища для медичних працівників, пацієнтів, оточуючого середовища і громад в повсякденних умовах і надзвичайних ситуаціях							
2.	Лекція	1	1		<p>4. Біологічні, хімічні, фізичні, психофізіологічні фактори лікарняного середовища їх вплив на здоров'я медичного персоналу.</p> <p>5. Протиправні дії третіх осіб у відношенні медичного персоналу і їх попередження - актуальна проблема охорони здоров'я.</p> <p>6. Стійкість закладів охорони здоров'я до надзвичайних ситуацій. Що таке індекс безпеки лікарняних закладів і доцільність використання цієї методології в Україні.</p> <p>7. Ризики лікарняного середовища і безпека пацієнтів.</p> <p>8. Вплив лікарняних закладів на оточуюче середовище.</p> <p>9. Сучасне бачення напрямів розбудови безпечного лікарняного середовища</p>	<p>1. План лекції.</p> <p>2. Презентація лекції</p>	Рекомендована література Інформаційні ресурси
3.	Семінарське заняття 1	2	1		<p>Підходи, концепції і стратегії до мінімізації ризиків середовища життєдіяльності людини.</p> <ul style="list-style-type: none"> - виклики і загрози безпеці та здоров'ю людини; - динаміка рівнів нещасних випадків у різних сферах життєдіяльності людини; - медико-соціальні і економічні наслідки недооцінки проблем безпеки; - реактивна і проактивна стратегії мінімізації ризиків для людини і оточуючого середовища; - сучасні концепції і підходи до оздоровлення середовища життєдіяльності людини 	<p>1.План семінарського заняття.</p> <p>2.Наочні матеріали</p>	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
4.	Самостійна підготовка	3	0	1	<p>Реферативні доповіді на теми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Медична практика, як одна із небезпечних сфер економічної діяльності. 2. Стратегії мінімізації ризиків в лікарняному середовищі: реактивні і проактивні. 3. Психофізіологічні ризики лікарняного середовища, їх шкода для медичного персоналу і шляхи попередження. 4. Важкі і небезпечні умови праці медичного персоналу одна з причин проблем дефіциту кадрів і їх плінності в охороні здоров'я 	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література
Тема 8. Організаційні засади формування безпечного лікарняного середовища							
5.	Лекція	1	1		<ol style="list-style-type: none"> 3. Нормативно-правові засади формування безпечного лікарняного середовища. 4. Питання безпеки лікарняного середовища у програмах ліцензування, акредитації і сертифікації закладів охорони здоров'я. 5. Штатні і нештатні підрозділи, формування та посадові особи, відповідальні за безпеку у лікарняних закладах. 6. Організаційні проблеми забезпечення безпечного лікарняного середовища. 7. Шляхи удосконалення організаційно - штатної структури, перерозподілу штатних і позаштатних обов'язків адміністративного та медичного персоналу для мінімізації ризиків лікарняного середовища 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План лекції. 2. Презентація лекції 	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
6.	Семінарське заняття 2	1	1		<p>Оцінка і удосконалення системи забезпечення безпеки і покращення санітарно-гігієнічних умов праці персоналу закладу охорони здоров'я (на прикладі ДУ «ІГЗ ім. О.М.Марзєва НАМНУ»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналіз нормативної бази інституту в частині охорони праці та готовності дій до надзвичайних ситуацій; - аналіз протоколів обстеження робочих місць персоналу; - аналіз документації профспілкової організації в частині охорони праці; - вивчення причин випадків тимчасової непрацездатності персоналу; - дослідження рівня і причин нещасних випадків на виробництві за протоколами розслідування нещасних випадків - оцінка стану безпеки і умов праці медичного персоналу та обґрунтування заходів з формування безпечного виробничого середовища 	<p>1.План семінарського заняття. 2.Наочні матеріали</p>	<p>Рекомендована література Інформаційні ресурси</p>
7.	Самостійна підготовка	3	0	3	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція концептуальних і методичних підходів до забезпечення безпеки і здорових умов праці медичного персоналу. 2. Синдром вигорання медичних працівників – ціна за відданість професії чи проблема охорони їх праці. 3. Сучасні підходи до попередження синдрому вигорання у медичних працівників. 4. Виклики і загрози здоров'ю і життю медичного персоналу в умовах пандемії COVID-19. 5. Спільні зусилля ВООЗ і МОП у забезпеченні безпеки і здорових умов праці медичного персоналу в умовах пандемії COVID-19 	<p>Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді</p>	<p>Рекомендована література Інформаційні ресурси</p>

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 9. Ризик орієнтований підхід і проблеми упровадження його в охороні здоров'я							
8.	Лекція	1	1		<p>1.Ризик орієнтований підхід: його суть і основні поняття.</p> <p>2.Досвід і наслідки упровадження ризик орієнтованого підходу у різні сфери економічної діяльності за кордоном і в Україні.</p> <p>3. Сертифікація лікарняних закладів на відповідність ISO 9001, як передумова упровадження ризик орієнтованого підходу у медичну сферу.</p> <p>4.Нормативно-правові і культурні перепони упровадження ризик орієнтованого підходу у медичну сферу</p>	<p>1. План лекції.</p> <p>2. Презентація лекції</p>	Рекомендована література Інформаційні ресурси
9.	Семінарське заняття 3	1	2		<p>Еволюція підходів до управління ризиками.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Від «Безпеки 1» до «Безпеки 2»; - Досвід застосування підходу «Безпека 2» у медичній сфері 	<p>1. План семінарського заняття.</p> <p>2. Наочні матеріали</p>	Рекомендована література Інформаційні ресурси
10.	Практичне заняття 1	1	1		<p>Управління виробничими ризиками в закладі охорони здоров'я для формування безпечного лікарняного середовища</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування нормативного підґрунтя упровадження ризик орієнтованого підходу у лікарняному закладі; - формування мультипрофесійної групи і проведення роботи з ідентифікації ризиків лікарняного середовища для персоналу, пацієнтів, відвідувачів і довкілля; - оцінки ризиків і обґрунтування заходів з їх мінімізації 	<p>1.План практичного заняття.</p> <p>2.Наочні матеріали</p>	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
11.	Самостійна підготовка	4		4	Реферативні доповіді за темою: 1. «Упровадження ризик орієнтованого підходу як головна передумова реалізації проактивної стратегії мінімізації ризиків лікарняного середовища». 2. «Організація клінічного управління ризиками та безпеки медичної допомоги у закладах охорони здоров'я». 3. «Управління ризиками на робочому місці»	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 10. Культура безпеки – глобальний сучасний принцип забезпечення безпеки у всіх сферах людської діяльності							
12.	Лекція	1	1		1. Історія виникнення поняття «культури безпеки». 2. Визначення поняття «культури» з безпекових позицій. 3. Вплив культури на поведінку людини загалом і сприйняття безпеки, зокрема. 4. Принцип культури безпеки і його місце у системі забезпечення безпеки у різних сферах людської діяльності. 5. Організаційна культура і культури безпеки та їх взаємозалежність. 6. Складові культури безпеки	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
13.	Семінарське заняття 4	1	2		Культура безпеки як глобальний принцип, дієвий інструмент та мета на шляху до безпечного лікарняного середовища: - цінності, переконання, культура, традиції - потужний ресурс підвищення безпеки життєдіяльності; - можливості унормування і правового регулювання культури безпеки; - культура безпеки з позицій Я-концепції особистості; - передумови формування культури безпеки	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
14.	Самостійна підготовка	1		1	Реферативна доповідь за темою: 1. Культура безпеки через призму медичної етики та деонтології. 2. ВООЗ про використання людського чинника у забезпеченні культури безпеки пацієнтів	Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді	Рекомендована література Інформаційні ресурси
Тема 11. Доцільність і проблеми формування культури безпеки в лікарняних колективах							
14.	Лекція	1	1		5. Зусилля міжнародних і регіональних організацій, окремих країн і галузей у формуванні культури безпеки: очікування і реальні результати. 6. Національна культура і культура безпеки. 7. Корупція як складова національної культури. 8. Проблеми національної культури і освіти як перепони у формуванні культури безпеки в лікарняних колективах. 9. Методичні проблеми з впровадження культури безпеки	1. План лекції. 2. Презентація лекції	Рекомендована література Інформаційні ресурси
15.	Семінарське заняття 5	1	1		Культура безпеки - безпека вище вимог державних органів регулювання безпеки - піраміда несприятливих подій у безпековій сфері; - нещасні випадки і людський чинник; - культура безпеки у формуванні сталих позитивних змін у безпековій сфері	1. План семінарського заняття. 2. Наочні матеріали	Рекомендована література Інформаційні ресурси

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
16.	Практичне заняття 2	1	1		<p>Методи оцінювання культури безпеки.</p> <ul style="list-style-type: none"> - організація анкетування з культури безпеки пацієнтів за методикою Агентства з якості медичної допомоги і досліджень США. - організація анкетування з культури безпеки у виробничих колективах за методикою Європейського агентства з безпеки і гігієни праці; - принципи оцінювання результатів анкетування з культури безпеки 	<p>1.План практичного заняття.</p> <p>2.Наочні матеріали</p>	<p>Рекомендована література</p> <p>Інформаційні ресурси</p>
17.	Самостійна підготовка	2		2	<p>Реферативні доповіді за темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> 7. Національна культура і культура безпеки. 8. Методологія OSHA з формування культури безпеки. 9. Досвід МАГАТЕ з методичного забезпечення формування культури безпеки у сфері використання ядерних і радіаційних технологій 	<p>Літературні джерела, відеопрезентації із використанням інтернетресурсу за темою доповіді</p>	<p>Рекомендована література</p> <p>Інформаційні ресурси</p>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Закон України Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
2. Плахотник О.В., Канагатов Ж.Ж., Безносюк А.А., Канжебеков А.К. Основы экологической безопасности : учеб. пособие - г. Талдыкорган, 2013. 445 с.
3. Корзун В.Н., Воронцова Т.О., Антонюк І.Ю. Екологія і захворювання щитоподібної залози : монографія / за ред. д.мед.н., професора В.Н. Корзуна. К. : Міжрегіональний видавничий центр «Медінформ», 2018. - 743 с.
4. Александрова Г.Ф. Болезни щитовидной железы // М.: Медицина, 1995. С. 162-231.
5. Оцінювання йод дефіцитних захворювань та моніторинг їх усунення / Посібник для керівників програм // К. «К.І.С.», 2008. – 104 с.
6. Рустамбекова С.А. Микроэлементозы и факторы экологического риска / С.А. Рустамбекова, Т.А. Барабошкина. – Москва : «Логос», 2006. – 112 с.
7. Балаболкин М.И., Клебанова Е.М., Кремнинская В.М. Фундаментальная и клиническая тиреодология. М.: Медицина, 2007. – 816 с.
8. Томашевская Л. А., Биохимическая характеристика функционального состояния организма при влиянии электромагнитного поля 50 Гц / Л. А. Томашевская, В. Ю. Думанский // Гиг. нас. мест. – К., – 1998. – Вып. 33. – С. 179–183.
9. Биткин С. В. Электромагнитный мониторинг – как система санитарно-гигиенического контроля электромагнитной обстановки / С. В. Биткин, В. Ю. Думанский // Гиг. нас. мест. – К., – 2000. – Вып. 37. – С. 243–249.
10. 3. Нікітіна Н. Г. Електромагнітні поля як фактор впливу на здоров'я населення / Н. Г. Нікітіна, В. Ю. Думанський // Гиг. нас. мест. – К., – 2001. – Вып. 38. –Т. II. – С. 52–53.
11. Думанський В. Ю. Гігієнічна оцінка електромагнітного випромінювання що створюється обладнанням київського телецентру / В. Ю. Думанський, С. В. Біткін // Гиг. нас. місць. – К., – 2002. – Вип. 39. – С. 159–168.
12. Думанський В. Ю. Гігієнічна характеристика електромагнітного поля промислової частоти та методичні підходи до його визначення у навколишньому середовищі / В. Ю. Думанський, В. М. Павлик, С. В. Біткін // Гиг. нас. місць. – К., – 2002. – Вип. 40. – С. 145–153.
13. 6. Думанський В. Ю. Гігієнічна характеристика електромагнітного випромінювання, що створюється радіонавігаційними об'єктами цивільної авіації / В. Ю. Думанський, С. В. Біткін // Гиг. нас. місць. – К., – 2003. – Вип. 41. – С. 212–221.
14. Думанський В. Ю. Стільниковий мобільний зв'язок як джерело електромагнітного забруднення навколишнього середовища / В. Ю. Думанський // Гиг. нас. місць. – К., – 2003. – Вип. 42. – С. 180–188.
15. Думанський В. Ю. Про методику гігієнічного картографування електромагнітної обстановки населених місць / В. Ю. Думанський // Гиг. нас. місць. – К., – 2004. – Вип. 44. – С. 225–230.
16. Думанський В. Ю. Стільниковий мобільний радіотелефон стандарту GSM-900 – джерело електромагнітного випромінювання та його гігієнічне регламентування / В. Ю. Думанський // Гиг. нас. місць. – К., – 2005. – Вип. 45. – С. 234–243.
17. Думанський В. Ю. Гігієнічна оцінка електромагнітного випромінювання, що створюється береговими радіолокаційними станціями морського флоту / В. Ю. Думанський // Гиг. нас. місць. – К., – 2005. – Вип. 46. – С. 211–221.
18. Думанський В. Ю. Результати досліджень впливу на центральну нервову систему піддослідних тварин електромагнітного випромінювання з частотою 900 МГц та

- малих доз цезію-137 / В. Ю. Думанський, І. С. Бездольна // Гіг. нас. місць. – К., – 2006. – Вип. 47. – С. 265–275.
19. Думанський В. Ю. Результати досліджень функціонального стану обмінних процесів організму піддослідних тварин при сумісній дії електромагнітного поля частотою 900 МГц та цезію-137 / В. Ю. Думанський, Л. А. Томашевська // Гіг. нас. місць. – К., – 2006. – Вип. 48. – С. 231–242.
 20. Электромагнитное загрязнение окружающей среды – гигиеническая проблема, результаты и пути её решения в Украине / Ю. Д. Думанский, Н. Г. Никитина, В. Ю. Думанский, С. В. Биткин, С. С. Галак // Итоги и перспективы науч. исслед. по пробл. экологии чел. и гиг. окруж. среды. – М., – 2006. – С. 248–253.
 21. Думанський В. Ю. Результати експериментальних досліджень впливу електромагнітного випромінювання частотою 900 МГц на репродуктивну функцію піддослідних тварин / В. Ю. Думанський, Л. Г. Андриєнко // Гіг. нас. місць. – К., – 2007. – Вип. 49. – С. 232–238.
 22. Розрахункове прогнозування рівнів електромагнітного поля, створюваного технічними засобами телебачення і ЧМ-радіомовлення / В. Ю. Думанський, В. М. Павлик, С. В. Біткін, С. С. Галак // Гіг. нас. місць. – К., – 2007. – Вип. 51. – С. 238–245.
 23. Думанський В. Ю. Гігієнічна оцінка електромагнітного поля, що створюється підземними кабельними лініями електропередачі змінного струму / В. Ю. Думанський, С. В. Біткін, А. А. Квіцинський // Гіг. нас. місць. – К., – 2009. – Вип. 53. – С. 174–186.
 24. О гигиеническом нормировании изолированного и сочетанного действия электрического, магнитного поля промышленной частоты и ионизирующей радиации (цезий-137) в условиях населенных мест / А. М. Сердюк, Ю. Д. Думанский, С. В. Биткин, Н. Г. Никитина, Л. А. Томашевская, И. С. Бездольная, В. Ю. Думанский, Л. Г. Андриенко, В. М. Павлык, С. В. Зотов, М. И. Мизюк // Гиг. нас. мест. – К., – 2000. – Вып. 37. – С.223–232.
 25. Биткин С. В. О санитарно–гигиеническом мониторинге электромагнитной обстановки / С. В. Биткин, В. Ю. Думанский // Гиг. нас. мест. – К., – 2001. – Вып. 38. – С. 62–63.
 26. Зубар Н. М. Основи фізіології та гігієни харчування Київ. «Центр учбової літератури». 2010 р. 331 с.
 27. Ципріян В. І. Гігієна харчування з основами нутриціології. Навч. посібник. К. «Здоров'я». 1999. 568 с..
 28. Дуденко Н. В. Основи фізіології харчування. Х. «Торнадо». 2003 р. 407 с.
 29. Черниченко І.О. Канцерогенні фактори навколишнього середовища та їх роль у формуванні онкологічної патології у населення //Досвід та перспективи наукового супроводу проблем гігієнічної науки і практики: Зб.наук. пр.. ДУ «ІГМЕ НАМНУ».– Київ, 2011.–С.50-59
 30. Черниченко І.О., Литвиченко О.М. До питання оцінки стану забруднення атмосферного повітря і його безпеки для населення //Довкілля та здоров'я. – Київ, 2009.- № 3 (50). – С.19-22.
 31. Черниченко І.О., Литвиченко О.М., Баленко Н.В, Соверткова Л.С. Канцерогені сполуки повітряного середовища та рак щитоподібної залози. К. : Деркул, 2018. 224с.
 32. Сердюк А.М., Гущук І.В., Черниченко І.О., Литвиченко О.М. Особливості забруднення атмосферного повітря непромислового міста: ризик для населення // «Медичні перспективи» 2019. – №4.– С.154-159
 33. Черниченко І.О. Литвиченко О.М. До проблеми оцінки канцерогенного ризику хімічного забруднення повітряного середовища виробничих приміщень //Гігієна населених місць: Зб. наук. праць. Вип.55.-Київ, 2010. – С.139-145.
 34. Черниченко І.О.Литвиченко О.М. Соверткова Л.С. Деякі аспекти канцерогенної небезпеки забруднення житлових приміщень //Гігієна населених місць: Зб. наук. праць. Вип.55.-Київ, 2010. – С.145-150.
 35. ГН 1.1.2.123 – 2006. Перелік речовин, продуктів, виробничих процесів, побутових та природних факторів, канцерогенних для людини: Державний гігієнічний норматив. - Київ: МОЗ України, 2006.-17 с.

36. Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря: методичні рекомендації МР 2.2.12–142–2007. Затв. МОЗУ, наказ № 184. Київ : МОЗ України, 2007. 28 с.
37. ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги
38. ДСТУ ISO/IEC 17025:2017 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій
39. Державна Фармакопея України діючі видання
40. WHO good practices for pharmaceutical quality control laboratories, 2010, Annex 1 (WHO Technical Report Series, No. 957)
41. Методичні рекомендації "Вимоги та рекомендації з належної практики для лабораторій з контролю якості лікарських засобів", затверджені наказом Державної інспекції з контролю якості лікарських засобів № 641 від 21.12.2009 р.
42. Гігієна та екологія: підручник / [В. Г. Бардов, С. Т. Омельчук, Н. В. Мережкіна та ін.]; заг.ред. В. Г. Бардова. — Вінниця : Нова книга, 2020.
42. Основи екології : Національний підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.Г.Бардов, В.І. Федоренко, Е.М. Білецька [та ін.]: за редакцією В.Г. Бардова, В.І. Федоренко. – Вінниця : Нова книга, 2013.
43. Основи доказової медицини /За ред. М. П. Скакун. – Тернопіль, Укрмедкнига, 2005. - 244 с.
44. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / За ред. Ю. В. Вороненка. - Київ: "Здоров'я", 2012. - 359 с.
45. Турос О.І., Маремуха Т.П., Петросян А.А., Брезіцька Н.В. Дослідження забруднення атмосферного повітря зваженими частинками пилу (PM10 та PM2,5) у м. Києві // Довкілля та здоров'я. 2018. №4(89). С. 36-40.
46. Турос О.І., Петросян А.А., Маремуха Т.П., Моргульова В.В. Переваги використання оцінки ризику для здоров'я населення при обґрунтуванні розмірів санітарно-захисних зон для теплоенергетичних об'єктів // Довкілля та здоров'я. 2018. №3(88). С. 45-50.
47. Turos O., Maremukha T., Petrosian A., Mykhina L., Morhulova V. Integral indicators as tools for air quality assessment // Довкілля та здоров'я № 1 (90), 2019, – с. 51-55
48. Турос О.І., Петросян А.А., Маремуха Т.П. Оцінка збитків здоров'ю населення від короткочасного впливу високих концентрацій озону // Довкілля та здоров'я № 3 (96), 2020, – с. 19-24.
- A. Shelestov, A. Kolotii, T. Borisova, O. Turos, G. Milinevsky, I. Gomilko, T. Bulanay, O. Fedorov, L. Shumilo, L. Pidgorodetska, L. Kolos, A. Borysov, N. Pozdnyakova, A. Chunikhin, M. Dudarenko, A. Petrosian, V. Danylevsky, N. Miatselskaya, V. Choliy. Essential variables for air quality estimation. – International Journal of Digital Earth. 13. 2020. P. 278-298.
51. Gennadi Milinevsky, Natallia Miatselskaya, Asen Grytsai, Vassyl Danylevsky, Andrey Bril, Anatoli Chaikovskiy, Yulia Yukhymchuk, Yuke Wang, Anatoliy Liptuga, Volodymyr Kyslyi, Olena Turos, Yuriy Serozhkin//Atmospheric Aerosol Distribution in 2016–2017 over the Eastern European Region Based on the GEOS-Chem Model //Atmosphere. – 2020, Vol 11(7), P. 722-740.
52. Міліневський Г.П., Ліптуга А.І., Синявський І.І., Сосонкін М.Г., Симон А.О., Данилевський В.О., Юхимчук Ю.Ю., Серьожкін Ю.Г., Турос О.І., Чолій В.Я., Маремуха Т.П., Петросян А.А. Розширена мережа моніторингу аерозолів
53. AirVisual у місті Києві. Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування. Мальований М.С.
54. (ред.). Львів: Видавництво Західно-Український Консалтинг Центр. 2020. 140–166. ISBN 978-617-655-205-5. doi:10.23939/book.ecocongress.2020.
55. Zhang, C.; Shulga, V.; Milinevsky, G.; Danylevsky, V.; Yukhymchuk, Y.; Kyslyi,

- V.; Syniavsky, I.; Sosonkin, M.; Goloub, P.; Turos, O.; Simon, A.; Choliy, V.; Maremukha, T.; Petrosian, A.; Pysanko, V.; Honcharova, A.; Shulga, D.; Miatselskaya, N.; Morhuleva, V. Spring 2020 Atmospheric Aerosol Contamination over Kyiv City. *Atmosphere* 2022, 13, 687.
56. Оцінка впливу забруднення атмосферного повітря PM_{2,5} на здоров'я населення м. Києва. Турос О.І., Петросян А.А., Брезіцька Н.В., Маремуха Т.П., Давиденко Г.М., Михіна Л.І., Царенок Т.В. // *Довкілля та здоров'я* № 3 (104), – 2022, – С. 44-47.
57. Оцінка ризику для здоров'я та соціальні втрати населення від забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств та автотранспорту. Турос О.І., Петросян А.А., Маремуха Т.П., Моргульова В.В., Царенок Т.В. // *Довкілля та здоров'я* № 2 (103), – 2022, – С. 49-52.
58. Almetwally A.A., Bin-Jumah M., Allam A.A. Ambient air pollution and its influence on human health and welfare: an overview // *Environ Sci Pollut Res Int.* 2020. Vol. 27(20). P. 24815-24830.
59. Park J., Kim H.J., Lee C.H. et al. Impact of long-term exposure to ambient air pollution on the incidence of chronic obstructive pulmonary disease: A systematic review and meta-analysis // *Environ. Res.* 2021. Vol. 194. URL : <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33417909/>.
60. Manisalidis I., Stavropoulou E., Stavropoulos A., Bezirtzoglou E. Environmental and Health Impacts of Air Pollution: A Review // *Front Public Health.* 2020. Vol.8. P. 14.
61. Dijkhoff I.M., Drasler B., Karakocak B.B. et al. Impact of airborne particulate matter on skin: a systematic review from epidemiology to in vitro studies // *Part Fibre Toxicol.* 2020. Vol. 17. P.1-35.
62. Frye R.E., Cakir J., Rose S. et al. Prenatal air pollution influences neurodevelopment and behavior in autism spectrum disorder by modulating mitochondrial physiology // *Mol. Psychiatry.* 2021. Vol. 26. P. 1561–1577.
63. Schraufnagel D.E. The health effects of ultrafine particles // *Exp Mol Med.* 2020. Vol. 52, P. 311–317.
64. Bourdrel T., Bind M-A., Béjot Y et al. Cardiovascular effects of air pollution // *Arch Cardiovasc Dis.* 2017. Vol. 110. P. 634–642.
65. WHO Regional Office for Europe (2010). WHO guide: res for indoor air quality: selected pollutants [Електронний ресурс] // WHO Regional Office for Europe. - Copenhagen, 2010. – Режим доступу : http://www.euro.who/intel/data/assets/pdf_file/0009/128169/e94535.pdf?ua=1, accessed 19 May 2014.
66. European IndoorAirQualityAudit Project in 56 Office Buildings / [Bluyssen P.M., de Oliveira Fernandes E., Groes L. et.al.] // *IndoorAir.* -1996. - № 6. – pp. 221-238. EXPOLIS Final Report // *Kansanterveyslaitoksen julkaisu B16.* - 1999.
67. Турос О.І. Методичні особливості визначення хімічного забруднення повітря приміщень житлових та громадських будинків / О.І. Турос, Л.І. Михіна, Л.В. Петрук // *Гігієна населених місць : Зб. наук. статей.* - 2013. - № 61.
68. Михіна Л.І. Удосконалення методів визначення та критеріїв гігієнічної оцінки хімічного забруднення повітря приміщень житлових та громадських будинків : дис. на здобуття наук. ступеня к. б. н. / Михіна Людмила Іванівна. - Київ, 2015. - 175 с.
69. Турос О.І. Гігієна повітря / О.І. Турос, А.А. Петросян, Л.І. Михіна // *Досвід та перспективи наукового супроводу проблем гігієнічної науки та практики: зб. наук. пр.* – К., 2011. – С. 133 - 149.
70. Михіна Л.І. Оптимізація підходів до оцінки якості повітря замкнених приміщень / Л.І. Михіна, Л.В. Петрук // *Актуальні питання гігієни та*

- екологічної безпеки України (п'яті марзеєвські читання): збірка тез доповідей наук.-практ. конф. : - К., 2009.– С. 18 – 20.
71. Турос О.І. Проблеми оцінки якості повітря всередині приміщення / О.І. Турос, Л.І. Михіна // Східноєвропейський журнал громадського здоров'я: матеріали міжнародної науково-практичної конференції присвячені всесвітньому дню здоров'я «Урбанізація та здоров'я». - 2010. - № 1 (9). – С. 242-243.
72. Михіна Л.І. Формування „короткого переліку” пріоритетних забруднюючих хімічних речовин повітря приміщень житлових і громадських будинків / Л.І. Михіна // Актуальні питання гігієни та екологічної безпеки України (шості марзеєвські читання): збірка тез доповід. наук.-практ. конф. (20 – 21 тр. 2010 р.). - К., 2010. – С. 84 – 86.
73. Turoso O. Development of Methodological Approach to Air Sampling for Identification of Sources of Indoor Air Pollution / Turoso O., Mykhina L.,
74. Variation in indoor air pollutant concentrations with time in a newly constructed private house / [Minami T., Matsumoto H., Kondo F. et.al.] // Nippon Koshu Eisei Zasshi. – 2002. - Personal Exposure Level and Micro environmental Concentrations of Formaldehyde and Acetaldehyde in the Helsinki Metropolitan Area, Finland / Jurvelin J., Vartiainen M., Jantunen M., Pasanen P. // J. Air & Waste Manage. Assoc. – 2001. – № 51. – pp. 17-24.
75. VOC source identification from personal and residential indoor, outdoor and work place micro environment samples in EXPOLIS / Edwards R.D.,
76. Jurvelin J., Koistinen K., Saarela K., Jantunen M. // Atmospheric Environment. – Finland, 2001. - № 35. – pp. 4829-4841.
77. VOC personal exposures in EXPOLIS – relationships to indoor, outdoor and work place concentrations / [Edwards R.D., Schweitzer C., Jantunen M. et al.] // EXPOLIS-INDEX: Work Package 2 Final Report. – Los Angeles, 2004.
78. Occupational safety and health (osh) management systems: towards development of safety and health culture. Brück, Carsten; Van Scheppingen, Arjella; Fox, David; Starren, Annick; Eeckelaert, Lieven. 2011. European Agency for Safety and Health at Work. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dce28c49-9272-4b48-9fbf-099e00bbf592>
79. Hospital Survey on Patient Safety Culture: 2016 User Comparative Database Report Prepared for: Agency for Healthcare Research and Quality U.S. [Електронний ресурс] / MD Theresa Famolaro, M.P.S., M.S. Naomi Dyer Yount, Ph.D. Willow Burns, M.A. Elizabeth Flashner, M.H.A. Helen Liu Joann Sorra, Ph.D. – Department of Health and Human Services, 2016. – 72 p. URL: https://www.ahrq.gov/sites/default/files/wysiwyg/professionals/quality-patient-safety/patientsafetyculture/hospital/2016/2016_hospitalops_report_pt1.pdf/
80. Hospital Survey on Patient Safety Culture: 2018 User Database Report. Agency for Healthcare Research and Quality U.S. AHRQ Publication No. 18-0025-EF. URL: <https://www.ahrq.gov/sites/default/files/wysiwyg/sops/quality-patient-safety/patientsafetyculture/2018hospitalopsreport.pdf>.
81. Guidelines on occupational safety and health management systems, ILO-OSH 2001: Second edition. ILO, 2009. 28 с. URL: <https://cutt.ly/hWBPFln>.
82. Варивончик Д. В., Нагорна А. М., Вітте П. М. [та ін.]. Оцінка виникнення та управління ризиками виробничо-обумовлених захворювань та травм на робочому місці : Методичні рекомендації. К.: ДУ «Інститут медицини праці АМН України», 2010. 29 с.
83. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248. URL: <https://cutt.ly/PWBPjwJ>.
84. Глобальные действия по обеспечению безопасности пациентов. Доклад Генерального директора. Исполнительный комитет ВОЗ: 148-я сессия (EB148/6). ВОЗ: Женева, 06.01.2021. URL: <https://cutt.ly/QW1lmGJ>.
85. Методичні рекомендації з організації клінічного управління ризиками та безпеки медичної допомоги в закладах охорони здоров'я : Методичні рекомендації МОЗ України № 74.12/168.12. К.: Укрмедпатентінформ МОЗ України, 2012. 23 с. URL:

<https://cutt.ly/CWBO0ne>.

86. Муртонен М. Оценка рисков на рабочем месте: Практическое пособие. Финский институт профессионального здоровья. МОТ, 2007. 63 с. URL: <https://cutt.ly/zWBPeуy>.
87. Посібник з оцінки ризиків на робочому місці. Європейська комісія. Брюссель – Люксембург, 1996. 45 с. URL: <https://cutt.ly/gWBS27w>.
88. Сердюк А. М., Скалецький Ю. М., Яворовський О. П. [та ін.]. Концепція стратегії попередження дефектів надання медичної допомоги у вітчизняній системі охорони здоров'я: Проект. К.: Друкарня НМУ ім. О. О. Богомольця, 2021. 20 с.
89. Закон України "Про охорону праці". 1992. URL: <https://dnaop.com/html/3428/doc-zakon-ukrajini-pro-ohoronu-praci>

Допоміжна:

- Природні стихійні явища, що загрожують життєдіяльності людини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidru4niki.com/70742/bzhd/prirodni_stihiyni_yavischa_zagrozhuuyut_zhittyedyialno sti_lyudini.
- Резникова Л.Г., Войтенко С.И., Еркович Т.В. Мониторинг содержания йода в поваренной соли из домашних хозяйств школьников республики Беларусь // Здоровье и окружающая среда: сб. науч. Тр. Минск: БелСАинформ, Смэлток, 2009. Вып. 14. С. 177-181.
- Кундієв Ю.І., Яворовський О.П. Гігієна праці. К. : Медицина, 2011. 202 с.
- Гончарук Є.Г. Комунальна гігієна. К. : Здоров'я, 2003. 540 с.
- Корзун В. Н. Гігієна харчування. К. Київ. нац. торг.-екон. ун-тет. 2003. 236 с.
- Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування. К. «Здоров'я». 2000 р. 335 с.
- JARC Monographs on the Evaluation of the Carcinogenic Risks to Humans. URL : <http://monographs.iarc.fr/>
- Підбірка щорічних бюлетенів та інших публікацій Національного канцер-реєстру України. URL: <http://www.ncru.inf.ua/publications/index.htm>
- Закон України "Про лікарські засоби"
- Закон України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів"
- Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення"
- Закон України "Про метрологію та метрологічну діяльність"
- -Методи проведення досліджень специфічної активності, безпечності, якості (ефективності) дезінфекційних засобів та їх випробування на практиці : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 3 вересня 2020 ; № 2024: 197.
- -Петросян А.А., Маремуха Т.П., Моргульова В.В. / Порівняльний аналіз моделювання усереднених концентрацій забруднюючих речовин у приземному шарі атмосфери // Науковий журнал «Молодий вчений» №7(83), липень 2020р. с.7-12.
- Петросян А.А., Маремуха Т.П., Моргульова В.В. / Удосконалення та організація автоматизованої системи моніторингу за якістю атмосферного повітря в Україні // Науковий журнал «Молодий вчений» №8(84), серпень 2020р. с.97-102.
- Mo Z., Fu Q., Lyu D. et al. Impacts of air pollution on dry eye disease among residents in Hangzhou, China: a case-crossover study // Environ Pollut. 2019. Vol. 246. P. 183–189.
- Shi L., Wu X., Danesh M. et al Long-term effects of PM2.5 on neurological disorders in the American Medicare population: a longitudinal cohort study// The Lancet Planetary Health. 2020. Vol. 4 (12). P. 557-565.

- Lee Jong-Tae. Review of epidemiological studies on air pollution and health effects in children //Clin Exp Pediatr. 2021. Vol. 64(1). P. 3–11.
- Система управління якістю. Вимоги. ДСТУ ISO 9001:2015. URL: <https://cutt.ly/OWBAF0D>.
- Системы менеджмента охраны здоровья и обеспечения безопасности труда. Требования и рекомендации по применению. ISO 45001:2018. 2018. URL: <https://cutt.ly/KWBFqS5>.
- Системы управления охраной труда: Общие требования. Межгосударственный стандарт. Система стандартов безопасности труда. ДСТУ ГОСТ 12.0.230:2008 (ILO-OSH 2001). URL: <https://cutt.ly/mWBAAoz>.
- Яворовський О. П., Сергета І. В., Паустовський Ю. О. [та ін.]. Охорона праці в медичній галузі: підручник. К.: Медицина, 2021. 448 с.

Інформаційні ресурси:

- <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/a#Find> - законодавча база України;
- <http://www.ligazakon.ua/ru/> - законодавча база України;
- http://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/INTERNET/R_4.htm - сайти наукових бібліотек України;
- <http://www.nbuv.gov.ua/> - сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;
- <http://www.library.gov.ua/> - сайт Національної медичної бібліотеки України.
- <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/a#Find> - законодавча база України;
- <http://www.ligazakon.ua/ru/> - законодавча база України;
- http://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/INTERNET/R_4.htm - сайти наукових бібліотек України;
- <http://www.nbuv.gov.ua/> - сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;
- <http://www.library.gov.ua/> - сайт Національної медичної бібліотеки України.
- <http://www.amnu.gov.ua> – Національна Академія медичних наук України;
- <http://dls.gov.ua> - Державна служба з лікарських засобів та контролю за наркотиками;
- <http://www.ligazakon.ua/ru/> - законодавча база України;
- http://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/INTERNET/R_4.htm - сайти наукових бібліотек України;
- Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. <https://moz.gov.ua>
- Офіційний сайт ВООЗ <https://www.who.int>
- Офіційний сайт ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМНУ». <http://health.gov.ua>
- Європейська база даних «Здоров'я для всіх» www.euro.who.int/ru/home
- Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
- Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
- Національна медична бібліотека США – MEDLINE www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
- Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net
- Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
- Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
- Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
- Журнал British Medical Journal www.bmj.com
- Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com
- Літопис журн. статей
- Укр. реф. журн. «Джерело»
- Збірник Гігієна населених місць